

**SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİ İLE FEN
BİLİMLERİ ÖĞRENCİLERİNİN DİĞERKÂMLIK
DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: BİNGÖL
ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ***

Emrah APAK**
İhsan YILKAN***
Metin ERDEM****

Geliş: 28.09.2017/Kabul: 16.11.2017

Öz

Sosyal hizmet mesleği ortaya çıkış yıllarında gönüllülük esası üzerine bina edilmiş bir meslektir. Sosyal hizmetin etik ilkelerinden olan “hizmet” ilkesi, sosyal çalışmacıların, müracaatçıların yararlarını kendi yararlarının önünde tutması gerektiğini ifade etmektedir. Buradan hareketle sosyal çalışmacının diğerkâmlık özelliğine sahip olmaları gerektiği ve bu özelliğin temellerinin sosyal hizmet eğitimi sürecinde alınması gerektiği söylenebilir. Bu çalışmada, sosyal hizmet bölümü öğrencileri ile fen bilimleri öğrencilerinin diğerkâmlık açısından karşılaştırılması, diğerkâmlık düzeyinin hangi değişkenlerden etkilendiğinin anlaşılması amaçlanmaktadır. Araştırma kapsamında Sosyal Hizmet Bölümünden 236, diğer bölümlerden 184 olmak üzere toplam 420 öğrenciye diğerkâmlık ölçeği (Ersanlı ve Çabuker, 2015) uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Sırasıyla bölümler arası, sınıflar arası, sosyal hizmet bölümü içerisinde ve sosyal hizmet bölümü ile diğer bölümler arasında diğerkâmlık düzeyleri karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda yalnızca sosyal hizmet bölümü ile makine mühendisliği arasında diğerkâmlık düzeylerinde ($p<0.05$) anlamlı fark görülmüştür. Bununla birlikte sınıf ve cinsiyet durumlarının da ($p<0.05$) diğerkâmlık düzeyi üzerinde etkili olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Diğerkâmlık, Sosyal Hizmet, Sosyal Hizmet Eğitimi, Fen Bilimleri

* Bu Çalışma 28-31 Mayıs 2017 tarihinde Uluslararası Sosyal Hizmet Kongresi’nde aynı isimle sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

** Arş. Gör., Bingöl Üniversitesi, eapak@hotmail.com

*** Arş. Gör., Bingöl Üniversitesi, ihsanyilkan04@gmail.com

**** Arş. Gör., Bingöl Üniversitesi, metin.erdem.21@gmail.com

COMPARİSON OF ALTRUİSM LEVELS OF SOCIAL WORK STUDENTS AND STUDENTS OF SCİENCE DEPARTMENTS: THE CASE OF BİNGÖL UNİVERSİTY

Abstract

Social work profession is based on voluntary concept. “Service” principal which is one of social work’s ethical codes mentions that social workers should promote services to clients above self-interest. Therefore, it can be said that social workers should have altruism and this specialty should be gained during social work education. In this study, the aim is to compare altruism level of social work students and students of science departments and to understand which variables affect altruism levels of students. 236 social work students and 186 students of science departments 420 students in total were selected for the study and altruism scale (Ersanlı and Çabuker, 2015) were applied to them. Datas that were collected were analyzed with SPSS 22 programme. Comparison of altruism levels within social work department and between social work department and other departments were conducted. As a result of the study, significant difference were seen only between social work and machine engineering department. Beside this, sex and class levels were seen to be effective on the level of altruism.

Keywords: Altruism, Social Work, Social Work Education, Science

1. GİRİŞ

Diğerkâmlık (Özgecilik) alan yazında genel olarak “başkalarının ilgi ve çıkarlarını dikkate alan, genellikle egoizme, bencilliğe ve bireyciliğe zıt olduğu düşünülen davranış” olarak tanımlanmaktadır (Marshall, 1999). Literatüre bakıldığında ise diğerkâmlık, dışarıdan bir ödül beklemeden, kendini düşünmeden hatta bazen kişisel bir bedel ödeyerek, başkalarının çıkarını ve iyiliğini düşünme şeklinde ifade edilmektedir (Mateer, N. H. ve Willover, D. J., 1994: 29-31). Oliner (1988: 21)’a göre diğerkâmlık tanımları genel anlamda iki tema altında toplanabilir: (1) Kahramanca diğerkâmlık davranışı ve (2) Geleneksel diğerkâmlık davranışı. Kahramanca diğerkâmlık davranışı, maddi karşılık beklemeden başkalarına iyilik yapmayı, yardım etmeyi ve herhangi bir davranışı yaparken bunun başkalarına zarar verip vermeyeceğini, onları üzüp üzmeyeceğini düşünmeyi içeren gönüllü davranışlardır.

Geleneksel diğerkâmlık davranışı ise, davranışı gerçekleştiren kişinin yüksek bir derecede risk ve fedakârlığının olmadığı davranış biçimidir.

Diğerkâmlık kavramı ile ilişkili olduğu düşünölen empati ve gönüllölük kavramlarının da tanımlanması gerekmektedir. Buna göre empati, bir kişinin kendisinden farklı olarak karşıdakini duygusal, düşünce ve davranış olarak anlayabilmesidir (Basch, 1983: 104-105). Gönüllölük en temel anlamıyla hiçbir çıkar gözetmeksizin bireye, gruba ve topluma kendi isteğıyle maddi ve manevi anlamda yardım etmektir (Balaban ve İnce, 2015: 150). Buradan hareketle gönüllölük ile diğerkâmlığın birbirlerini besledikleri ve birinin diğeriini geliştirdiğı söylenebilir (Yazıcı, 2013: 1007).

Tarihsel bağlamda diğerkâmlık kavramına bakıldığında, 19. yy'a din duygusu ile içi içe olduğu görölmektedir. (Karadağ ve Mutafçılar, 2009). Ancak, 19. yy'da sosyolojinin kurucusu Auguste Comte diğerkâmlığı “ başkaları içi yaşama eğilimi veya arzusu” (Comte, 1875-1877) şeklinde tanımlayarak, diğerkâmlık kavramının dinden bağımsız bir tanımını yapmıştır.

Diğerkâmlık kavramının sosyal hizmet literatüründe yer aldığı ve sosyal çalışmacılar için gerekli olan değerlerden biri olduğu da literatürde görölmektedir. Flexner (1915), yayınladığı makalesinde sosyal hizmet mesleğı için 6 ölçüt tanımlamış ve diğerkâmlık duygusunu 6. maddeye alarak üzerinde durmuştur. Sosyal hizmet, “en yalın hali ile insanlara kendi sosyal çevreleri içinde ve gerekirse sosyal çevrelerini değıştirerek, maksimum düzeyde yardım etme işlevi görür” (Sheafor ve Horejsi, 2014: 19-20). Bu tanımdan yola çıkarak yardım edici bir meslek olması hasebiyle diğerkâmlık bu mesleğın temelinde yer almaktadır (Lubove 1965, Akt.: Cabin, 2008). Empati ve diğerkâmlık kavramlarına bakıldığında birçok disiplinin bu kavramları kullandığı bilinmektedir. Sosyal hizmet disiplini açısından bakıldığında ise bu kavramlardan empati kavramının daha çok kullanıldığı görölmektedir (Acar ve Apak 2017). Bununla beraber diğerkâmlık, empatinin alt boyutlarından biri olarak da düşünölmektedir (Acar ve Apak 2017). Diğerkâmlık ve sosyal hizmet ilişkisine bakıldığında, sosyal hizmetin ortaya çıkış noktası diğerkâmlık duygusuna dayanmaktadır. Diğerkâmlık sosyal çalışmanın kuruluş

motivasyonudur. Sosyal hizmet tarihi boyunca insanlara yardım etmek, insanlığın iyilik halini artırmak, her bir insanın temel ihtiyaçlarını karşılamak ve daha iyi bir toplum yaratma amaçlamak hem sosyal hizmet hem de diğerkamlığın amaçlarıdır ve bu kavramların ilişkisi bu bağlamda düşünebilir (Brill, 2001).

Sosyal hizmet disiplinde sosyal çalışmacıların müracaatçıları ile ilişkilerinde birçok değer ilkesini göz önünde bulundurmaları zorunludur. Bir sosyal çalışmacının müracaatçısı ile samimi olması, müracaatçısını kabul edici olması, yargılayıcı olmaması vb. nitelikleri bulundurması önemlidir. Ancak bu nitelikler tek başına yeterli değildir. Bunlarla birlikte müracaatçının neler yaşadığını müracaatçının gözünden anlayabilmek için empati ve diğerkamlık bilgisine sahip olması gerekmektedir. Buradan hareketle sosyal çalışmacının diğerkamlık özelliğine sahip olmaları gerektiği ve bu özelliğin temellerinin sosyal hizmet eğitimi sürecinde alınması gerektiği söylenebilir. Nitekim sosyal hizmet disiplinde empatik yaklaşım ve diğerkamlık temel bir değer ve beceri olarak kabul edilmektedir (Acar ve Apak 2017). Bu nedenle, sosyal hizmet eğitiminin, sosyal hizmet öğrencilerine bu özelliği kazandırmasına yönelik işlevinin olup olmadığı bu araştırmada sorgulanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma kapsamında Bingöl Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ile yine aynı üniversitenin fen bilimleri bölümlerinde (Moleküler Biyoloji ve Genetik, İnşaat Mühendisliği, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Makine Mühendisliği) okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Sosyal hizmet eğitiminin diğerkamlık duygusunu kazandırıp kazandırmadığını ölçmek amacı ile sosyal hizmet eğitimine yeni başlayan 1. sınıf öğrencileri ile eğitimin son döneminde olan 4. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Benzer şekilde, üniversite eğitiminin diğerkamlık duygusu üzerinde nasıl bir etkisinin olduğunu anlamak amacıyla yine 1. ve 4. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Diğer fen bilimlerine ait bölümlerde öğrenim gören öğrenci olmadığından veya ölçme için yeterli veri sağlamadığından araştırma kapsamına dahil edilmemiştir.

Sosyal Hizmet Bölümünden 236 (1. ve 4. sınıf toplam), diğer bölümlerden ise 184 (1. ve 4. sınıf toplam) öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada bağımlı değişken olarak “diğerkâmlık düzeyi” belirlenmiş, bağımsız değişkenler ise sınıf, cinsiyet, bölüm, yaş, yaşanılan yer olarak belirlenmiştir. Bağımlı değişken olan diğerkâmlık düzeyine ilişkin veri elde etmek amacıyla Sosyal Hizmet Bölümünden 236 (1. ve 4. sınıf toplam), diğer bölümlerden 184 (1. ve 4. sınıf toplam) toplam 420 öğrenciye Diğerkâmlık Ölçeği (Ersanlı ve Çabuker, 2015) uygulanmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach α değeri. 76 bulunmuştur. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ile ilgili veri elde etmek amacı ile araştırmacılar tarafından önceden hazırlanmış olan anket formu kullanılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 22 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında; sırasıyla bölümler arası, sınıflar arası, Sosyal Hizmet Bölümü içerisinde sınıflar arası, cinsiyet ve yaşanılan yer ile diğerkâmlık düzeyi karşılaştırması yapılmıştır. Veri analizi öncesinde verilerin normallik testleri yapılmış, bu doğrultuda Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiş, verilerin normal dağıldığı saptanmıştır. Bu aşamadan sonra verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde Anova testi ve Post Hoc Tukey testi teknikleri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Katılımcılar, demografik değişkenlerine göre incelenmiş ve diğerkâmlık durumları ile demografik değişkenler analiz edilmiştir. Öncelikle, araştırmaya katılanlar cinsiyet, bölüm ve yaşanılan yere göre incelendiğinde, katılımcıların %54.5’ini erkeklerin, %45.5’ini ise kadınların oluşturduğu görülmektedir. Katılımcıların %56.2’sini sosyal

hizmet bölümü, %13.1'ini inşaat mühendisliği bölümü, %12.4'ünü elektrik mühendisliği bölümü, %10.7'sini makine mühendisliği bölümü ve %7.6'sını moleküler biyoloji bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Katılımcıların %43.6'sı şehirde, %31.4'ü büyükşehirde, %14.8'i ilçede ve %10.2'si köyde yaşamaktadır (Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Erkek	191	45.5
	Kadın	229	54.5
	Toplam	420	100.0
Bölüm	Sosyal Hizmet	236	56.2
	Moleküler Biyoloji	32	7.6
	İnşaat Mühendisliği	55	13.1
	Elektrik Mühendisliği	52	12.4
	Makine Mühendisliği	45	10.7
	Toplam	420	100.0
Yaşanılan Yer	Büyükşehir	132	31.4
	Şehir	183	43.6
	İlçe	62	14.8
	Köy	43	10.2
	Toplam	420	100.0

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet durumlarının diğerkâmlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, kadın öğrencilerin test puan ortalaması ile ($\bar{X} : 53.97$) erkek öğrencilerin test puan ortalaması ($\bar{X} : 47.34$) arasında anlamlı bir fark olduğu $t(418)=6.09$, $p<0.05$ görülmüştür. Bu durumda kadın olmanın bireyin diğerkâmlığı üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu ve bu etkinin küçük olduğu ($d=.28$) söylenebilir (Tablo 2).

Tablo 2: Cinsiyet ve Sınıf Göre Diğerkâmlık Düzeyleri t-testi Analizleri

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken		N	\bar{X}	ss	t	p
Diğerkâmlık	Cinsiyet	Kadın	191	53.97	9.71	6.09	0.000*
		Erkek	229	47.34	12.13		
Diğerkâmlık	Sınıf (Bütün Bölmeler)	1. Sınıf	220	52.74	10.58	4.53	0.000*
		4. Sınıf	200	47.74	12.05		
Diğerkâmlık	Sınıf (Sosyal Hizmet)	1. Sınıf	119	53.54	9.37	3.98	0.000*
		4. Sınıf	117	48.26	10.93		

* $p<0.05$

Üniversite öğrencilerinin sınıf düzeylerine diğerkâmlık üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığını anlamak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, 1. sınıf öğrencilerinin test puan ortalaması

ile (\bar{X} : 52.74) 4. sınıf öğrencilerinin test puan ortalaması (\bar{X} : 47.74) arasında anlamlı bir fark olduğu $t(418)=4.53$, $p<0.05$ görülmüştür. Bu durumda öğrencilerin sınıf düzeylerinin artmasının diğerkâmlık duygusu üzerinde anlamlı etkisinin olduğu ve bu etkinin küçük olduğu ($d=.21$) söylenebilir. Aynı analiz sosyal hizmet bölümü için yapıldığında benzer sonucun çıktığı görülmüştür. Sosyal hizmet bölümünde eğitim gören 4. sınıf öğrencilerinin test puan ortalamasının (\bar{X} : 48.26), 1. sınıf öğrencilerinin test puan ortalamasından (\bar{X} : 53.54) daha düşük olduğu, yani sınıf düzeyinin diğerkâmlık düzeyi üzerinde anlamlı etkisinin olduğu $t(418)=3.98$, $p<0.05$ ve bu etkinin düşük olduğu ($d=.20$) söylenebilir.

1. sınıfta eğitim gören öğrencilerin diğerkâmlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, bölümlere göre diğerkâmlık puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonunda, sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin ortalaması (\bar{X} : 53.54) ile makine mühendisliği öğrencilerinin ortalaması (\bar{X} : 45.41) ve moleküler biyoloji öğrencileri (\bar{X} : 54.96) ile yine makine mühendisliği öğrencileri (\bar{X} : 45.41) arasında istatistiksel olarak anlamlı fark gözlenmiştir [$F(4-415)=3.001$, $p<0.05$]. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0.05$) bu farkın orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yani, sosyal hizmet ve moleküler biyoloji bölümlerine başlamış öğrencilerin diğerkâmlık duygularının makine mühendisliği bölümüne başlayan öğrencilerin diğerkâmlık duygularından daha yüksek olduğu söylenebilir (Tablo 3).

4. sınıfta eğitim gören öğrencilerin diğerkâmlık düzeyleri arasında fark olup olmadığını sınamak için, bölümlere göre diğerkâmlık puanlarının ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonunda, bölümler arasında anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bütün bölümler için 1. sınıf öğrencilerinin diğerkâmlık düzeylerinin 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Tablo 3: Bölüm ve Yaşadığı Yere Göre Diğerkâmlık Düzeyi Anova Analizleri

* $p<0.05$

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	N	\bar{X}	ss	sd	F	p	Fark	Eta Kare (η^2)	
Diğerkâmlık	Bölüm	1. Sos. Hiz.	236	50.92	10.49	4	3.566	0.007*	1-5 2-5	0.03
		2. Mol. Biy.	32	54.46	13.34	415				
		3.İnş. Müh.	55	50.80	12.24	419				
		4.Elk. Müh.	52	49.21	11.84					
		5.Mak. Müh.	45	45.26	13.10					
		Toplam	420	50.36	11.56					
	Yaşadığı Yer	1. B.şehir	132	51.65	10.50	3	1.183	0.316		
		2. Şehir	183	50.31	12.10	416				
		3. İlçe	62	49.04	11.27	419				
		4. Köy	43	48.51	12.63					
		Toplam	420	50.36	11.56					
	1. Sınıflar	1. Sos. Hiz.	119	53.54	9.37	4	3.001	0.01*	1-5 2-5	0.05
		2. Mol. Biy.	26	54.96	13.27	215				
		3.İnş. Müh.	35	53.62	10.48	219				
		4.Elk. Müh.	23	50.17	10.69					
		5.Mak. Müh	17	45.41	11.76					
Toplam		220	52.74	10.58						
4. Sınıflar	1. Sos. Hiz.	117	48.26	10.93	4	0.734	0.57			
	2. Mol. Biy.	6	52.33	14.70	195					
	3.İnş. Müh.	20	45.85	13.73	199					
	4.Elk. Müh.	29	48.44	12.81						
	5.Mak. Müh	28	45.17	14.06						
	Toplam	200	47.74	12.05						

Toplamda, ele alınan bölümlerde eğitim gören öğrencilerin diğerkâmlık puan ortalaması arasındaki farkın anlamlı olup olmadığının incelenmesi için (Tablo 3) yapılan tek yönlü varyans analizi sonucuna göre, sosyal hizmet bölümü (\bar{X} : 50.92) ile makine mühendisliği bölümü (\bar{X} : 45.26) ve moleküler biyoloji bölümü ile (\bar{X} : 54.46) makine mühendisliği bölümü (\bar{X} : 45.26) arasında anlamlı fark bulunmuştur [F(4-415)=3.566, p<0.05]. ancak, diğer bölümler arasında anlamlı fark görülmemiştir. Test sonucu hesaplanan etki büyüklüğü ($\eta^2=0.03$) bu farkın orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yani, sosyal hizmet ve moleküler biyoloji bölümlerinde eğitim gören 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplam diğerkâmlık durgularının makine mühendisliği bölümünde eğitim gören öğrencilerin diğerkâmlık durgularından daha yüksek olduğu söylenebilir (Tablo 3).

Yapılan analizlerde yaşanan yere göre öğrencilerin diğerkâmlık test puanlarının ortalamasında anlamlı fark olmadığı (p>0.05) sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 3).

4. TARTIŞMA

Araştırmada diğerkâmlık düzeylerine etkisinin ölçülmesi amacı ile bölüm, yaş, sınıf, cinsiyet, yaşanan yer durumları incelenmiştir. İlk olarak araştırmada incelenen değişkenlerden birisi olan cinsiyet durumuna göre bakıldığında, kadınların erkeklerden daha yüksek diğerkâmlık düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Kadınların erkeklere oranla daha yüksek diğerkâmlık düzeyine sahip olmaları, kadınların toplum içerisinde paylaşmayı, şefkati, diğerini kendisine tercih etmeyi temsil etmeleri ile açıklanabilir. Hem sosyal hizmet hem fen bilimlerinde bu sonucun çıkması bu durumu desteklemektedir. Kadınların diğerkâmlık tutumunun erkeklere oranla daha fazla olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır. İşmen ve Yıldız (2005) “Öğretmenliğe İlişkin Tutumların Özgecilik ve Atılganlık Düzeyleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında, kadınların diğerkâmlık puanının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu belirtmektedir. İşmen ve Yıldız buradan hareketle, Eagly ve Wood’un söylemlerine atıfta bulunarak kadınsı mesleklerde(hemşirelik, öğretmenlik, sosyal hizmet) kadınların daha fazla diğerkâmlık gösterdiklerini ifade etmektedir. Sosyal Yapısal Teorilere göre insanların hemcinslerine özgü davranışlarda bulunmaları beklenmektedir. Bu doğrultuda Eagly ve Wood (1999) bazı örnekler vermektedirler. Örneğin, kadınların, hem aile içerisinde hem de kadınsı yönü ağır gelen hemşirelik, öğretmenlik, sosyal hizmet gibi mesleklerin yapılması beklendiğinin altını çizmektedirler. Nitekim bu mesleklerin diğer bazı maskülen mesleklere oranla daha şefkat içeren, insani yönelimleri olan meslekler olduğunu belirtmektedirler (İşmen ve Yıldız, 2005).

Araştırmanın örneklemindeki bütün bölümlerde 1. Sınıf öğrencilerinin 4. Sınıf öğrencilerine göre daha yüksek bir diğerkâmlık düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Araştırmanın bu sonucundan farklı olarak sınıf düzeyine göre diğerkâmlık düzeyinde anlamlı farklılık olmadığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Kaçar-Banbal; 2010, Kasapoğlu; 2013). Bununla birlikte araştırma sonuçları ile aynı yönde çalışmalar da bulunmaktadır (Ak, 2013). Bu durum, üniversitelerdeki modern eğitimin daha çok bireyci kültür üzerinden aktarılması ve öğrencilerin bu yönde gelişim göstermeleri ile açıklanabilir. Turan (1998, Akt: Aslanargun, 2007), modern eğitimin insanı bireyselleştirdiğini başka bir deyişle çok da insani olmadığını, iddia etmektedir. Ayrıca Turan,

eğitim yönetimi alanında geleneksel yaklaşımlarının sağladığı bilgi birikiminin aksine, pozitivist bakış açısının örgüt içerisindeki insan davranışlarını anlamaktan uzak olduğunu ve insanların durumlarını iyileştirmekte başarısız kaldığını söylemektedir. Modern eğitim sistemine karşı benzer bir yaklaşımı da Hanson (1975: 24, Kaynak: Aslanargun 2007) göstermektedir. Hanson, Modern eğitim sistemlerinin bürokratik karakterli olduğunun altını çizerken, bu sistemin insan davranışlarını etkileyen psikolojik ve sosyolojik faktörleri göz ardı ettiğini belirtmektedir. Cushman (1990)'a göre, endüstrileşme ile birlikte toplumda değişim yaşanmıştır fakat, günümüzdeki modern sistemler içerisinde başkasını düşünme, yakınlık ve bağlantı gibi değerleri devam ettirecek altyapı yalnızlaşma ve kentleşmeden dolayı bulunmamaktadır. Wangyal (2001)'a göre eğitim sisteminin; diğerkâmlık, görev, sorumluluk, karşılıklılık gibi geleneksel değerlerin iletilmesinde etkili olması gerekirken modern eğitim bu değerlerin aktarılmasında yeterli olmamaktadır. Modernleşme ile beraber gelen değişim geleneksel değerlere zarar vermiştir. Ancak, Yazıcı (2013), Bingöl ilinde gönüllülük kavramının öğretmenler için önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sosyal hizmet eğitimi açısından da aynı sonucun geçerli olması, sosyal hizmet eğitiminde çok kültürcü, sosyal çevreye ve başkalarına duyarlılığı artıracak bir anlayışın benimsenmesi, bireysel değerlerle birlikte geleneksel değerlere de önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin ilk yıllarındaki temel kavramlarından biri olan diğerkâmlığın referans noktası kabul edilerek eğitimde bunun göz önünde bulundurulması gerektiği önerilebilir.

SONUÇ

Araştırmada sosyal hizmet mesleği için geçerli olan duygulardan biri olan diğerkâmlık özelliğinin hangi faktörlerden etkilendiği incelenmiştir. Sosyal hizmet bölümünde eğitim gören öğrencilerin diğer bölüm öğrencilerine göre daha yüksek diğerkâmlık düzeyinin olup olmadığı veya sosyal hizmet eğitiminin diğerkâmlık düzeyine etkisinin olup olmadığı araştırma ile ortaya konmak istenmiştir. Bölüm, sınıf, yaş, cinsiyet, yaşanan yer durumlarına göre diğerkâmlık düzeyleri incelendiğinde, sosyal hizmet öğrencileri ile makine

mühendisliği bölümü öğrencileri arasında anlamlı fark olduğu görülmüş ancak diğer bölümler ile anlamlı fark saptanmamıştır. Bu farkın hem 1. sınıf hem 4. sınıf öğrencileri için geçerli olduğu görülmüştür. Bununla birlikte sosyal hizmet bölümü öğrencileri arasında 1. sınıf ve 4. sınıf öğrencileri arasında diğerkâmlık düzeylerinde anlamlı fark olduğu ve bu farkın 1. sınıflar lehine olduğu görülmüştür. Aynı zamanda bu bulgunun bütün üniversite öğrencileri için de geçerli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yani, üniversite eğitimi süresince, öğrencilerin diğerkâmlık düzeylerinde zaman ilerledikçe azalma meydana geldiği görülmektedir. Sosyal hizmet eğitiminden beklenen bir durum olan öğrencinin eğitim süresince diğerkâmlık düzeyinde artış olması gerektiği düşüncesi bu nedenle doğrulanmamıştır. Bu durumda, üniversite eğitimi gören bireylerin modern eğitim yoluyla daha fazla bireyselleştiği ve başkalarına karşılıksız yardım duygularının körelendiği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın sonuçlarından bir diğeri de cinsiyete göre diğerkâmlık düzeyinde anlamlı farkın görülmesidir. Hem sosyal hizmet bölümü içerisinde hem bütün bölümlerde cinsiyete göre incelendiğinde kadınların diğerkâmlık düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, yaşanan yer ve yaşa bağlı olarak diğerkâmlık düzeylerinde anlamlı farklılık görülmemiştir.

KAYNAKÇA

- ACAR, M. Cevat, Apak, Hıdır, (2017), “Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Özgecilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C. 28, S. 1, ss. 93-112.
- AK, Kaşif, (2013), *Üniversite Öğrencilerinin Özgecilik Düzeylerinin Yordayıcısı Olarak Yaşam Amaçları*, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Tokat.
- ASLANARGUN, E., (2007), “Modern Eğitim Yönetimi Anlayışına Yönelik Eleştiriler ve PostmodernEğitim Yönetimi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, C. 50, ss. 195-212.
- BALABAN, A. Y., ve İnce, İ. Ç., (2015), “Gençlerin Sivil Toplum Kuruluşlarındaki Gönüllülük Faaliyetleri ve Gönüllülük Algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Örneği”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 30, S.2, ss. 149-169.
- BASCH, M.F., (1983), “Empathic Understanding: A Review of the Concept and Some Theoretical Considerations”. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, C. 31, S. 1, ss. 101-126.
- BRILL, Carol Kopeikin, (2001), "Looking at the Social Work Profession Through the Eye of the NASW Code of Ethics", *Research on Social Work Practice*, vol. 11, no. 2, pp. 223-234.
- BUDAK, S., (2009), *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- ERSANLI, Kurtman ve Doğru Çabuker, Nurdan, (2015), “Diğerkamlık Ölçeğinin Psikometrik Özellikleri”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.14, S. 52, ss. 043-053.
- CABIN, W. D., (2008), “Actualizing ‘Professional Altruism’ A Comparison of Home Health Care and Hospice Social Workers”, *Home Health Care Management & Practice*, vol. 20, no. 6, pp. 474-481.
- COMTE, Auguste, (1876). *System of Positive Polity: Social dynamics; or, the general theory of human progress* (Vol. 3). Longmans, Green and Company.
- CUSHMAN, P., (1990), “Why the Self Is Empty Toward a Historically Situated Psychology”, *American Psychologist*, vol. 45, no. 5, pp. 599-611.
- OLINER, P. M., (1988), *The Altruistic Personality: Rescuers of Jews in Nazi Europe*, New York, Free Press.
- İŞMEN, A. Esra, ve Yıldız, S. Armağan, (2005), "Öğretmenliğe İlişkin Tutumların Özgecilik ve Atılganlık Düzeyleri Açısından

- İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, C. 42, S. 42, ss. 151-66.
- KAÇAR-BANBAL, Güliz, (2010), *Hemşirelik Öğrencilerinin Diğerkamlık Düzeyleri*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KARADAĞ, E. ve Mutağçılar, I., (2009). "Prososyal Davranış Ekseninde Özgecilik Üzerine Teorik Bir Çözümleme", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, ss. 41-70.
- KASAPOĞLU, Figen, (2013), *Üniversite Öğrencilerinde İyilik Hali ile Özgecilik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisan Tezi, Malatya.
- MATEER, N. H. ve Willover, D. J., (1994), "Teacher Altruism: Implications for Administrators", *Pennsylvania Educational Leadership*, vol. 13, no. 2, pp. 29-31.
- MARSHALL, G., (1999), *Sosyoloji Sözlüğü*, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları.
- SHEAFOR, B. W., Horejsi, C. J., (2015), *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*, Ankara, Nika Yayınevi.
- WANGYAL, T., (2001) "Ensuring Social Sustainability: Can Bhutan's Education System Ensure Intergenerational Transmission of Values?", *Journal of Bhutan Studies*, vol. 3, no. 1, pp. 106-111.